

Upartiskhet i fredsbevarende styrker

- begrepet i lys av historien

Kadett Vebjørn Borkamo

KRIGSSKOLEN

Bachelor i militære studier; ledelse og landmakt

Krigsskolen

Høst 2012

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING.....	4
1.1 BAKGRUNN.....	4
1.2 PROBLEMSTILLING.....	5
1.3 AVGRENSNING	6
1.4 BEGREPSAVKLARING	6
2. METODE	8
2.1 VALG AV METODE.....	8
2.2 VALG AV KILDER	9
2.3 KILDEKRITIKK	10
3. TEORI.....	14
3.1 FN	14
3.2 OPPRETTHOLDELSE AV INTERNASJONAL FRED OG SIKKERHET	14
3.3 UNGAR 377: UNITING FOR PEACE.....	15
3.4 FREDSEBEVARING.....	15
3.4.1 <i>Hamarskjölds plan</i>	16
3.5 SAMTYKKE OG MINIMUM BRUK AV MAKT	17
3.5.1 <i>Samtykke</i>	17
3.5.2 <i>Minimum bruk av makt</i>	17
3.6 UPARTISKHET	18
3.6.1 <i>Begrepet upartisk</i>	19
3.6.2 <i>Et upartisk FN?</i>	20
3.6.3 <i>Upartisk vs nøytral</i>	22
3.6.4 <i>Operasjonalisert upartiskhet</i>	23
4. UNEF.....	25
4.1 SUEZKRISEN	25
4.2 VÅPENHVILE OG EMERGENCY SPECIAL SESSION	26
4.3 FORHANDLINGER OM UNEFS OPPRETTELSE	26
4.4 ORGANISERING AV STYRKEN	27
4.5 UNEFS MANDAT	27

4.6	NORSK DELTAGELSE I UNEF	28
4.7	DANOR BNS OPPDRAG	28
4.8	UPARTISKHET I PRAKSIS – BELYTE EKSEMPLER	29
4.8.1	<i>Nøytral vs upartisk</i>	29
4.8.2	<i>Upartisk og rettferdig?</i>	31
4.8.3	<i>Et upartisk FN?</i>	32
5.	OPPSUMMERING OG KONKLUSJON.....	34
5.1	OPPSUMMERING	34
5.2	KONKLUSJON	35
5.3	AVSLUTTENDE KOMMENTARER	36
KILDELISTE	37

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

I Soria Moria-erklæringen har regjeringen uttrykt tydelig at Norge skal prioritere FN og FN-opppdrag (Regjeringen 2009:10). Regjeringen ønsker med andre ord en FN-rettet fremtid for Forsvaret når gjelder det internasjonale operasjoner. Et nytt NATO-opppdrag kan komme når man minst venter det, det er Operation Unified Protector i Libya er et godt eksempel. Likevel er det nok mest sannsynlig at det neste oppdraget utenlands blir med blå hjelm. FNs militære operasjoner har siden starten i stor grad dreid seg om fredsbevaring, og det er aspekter ved dette denne studien dreier seg om.

FNs fredsbevaring har sin opprinnelse i Suezkrisen i 1956. Sikkerhetsrådet (UNSC) var handlingslammet fordi to av medlemmene med veto rett selv var innblandet i konflikten. De kalte derfor inn Generalforsamlingen (UNGA) til krisemøte gjennom resolusjon 119. Generalsekretær Dag Hammarskjöld fikk der i oppdrag å utarbeide en plan for opprettelsen av en "emergency international United Nations Force to secure and supervise the cessation of hostilities..." (UNGA res 998) Fredsbevaringskonseptet var en ide som skulle settes ut i livet. Hammarskjöld anbefalte å opprette en fredsbevarende styrke bestående av frivillige nasjoner.

Norge deltok i den første fredsbevarende FN-operasjonen, United Nations Emergency Force (UNEF), i en dansk-norsk bataljon kalt DANOR Bn. Det norske kompaniet var et av de aller første som ble satt inn, og var den første UNEF-avdelingen som gikk inn i Port Said. En av DANORs norske kontingentsjefer var Jens Anton Poulsson, som mitt kull ved Krigsskolen har valgt navn etter. At Poulsson hadde ledet en avdeling i UNEF vekket min interesse for å finne ut mer om denne operasjonen. Dette, sammen med et ønske om å øke forståelsen for fredsbevaringens grunnlag, er den grunnleggende motivasjonen for valget av dette tema. Det er altså mer personlige grunner enn noe annet til valg av både upartiskhet som tema og UNEF som eksempel.

1.2 Problemstilling

Til grunn for fredsbevaringsstyrken la Hammarskjöld noen fundamentale prinsipper, hvor ett av dem var upartiskhet. Selv om tanken om å ikke ta parti var velkjent, ble upartiskhet virkelig aktuelt for FN. Det teoretiske begrepet måtte tolkes og deretter implementeres; det forelå ikke praksis å bygge forståelse og oppdrag på. På grunn av hastigheten i prosessen fra ide til utførelse var det imidlertid ikke tilstrekkelig tid til å utlede prinsippet skikkelig (Boulden 2005:149). Dette har derimot blitt diskutert mye i ettertid, og jeg vil derfor se på noen aspekter ved debatten rundt begrepet, både i FN og i den akademiske debatten, for å danne et bilde av den operasjonaliserte forståelsen av upartiskhet.

Målet med studien er å belyse ulike sider ved det opprinnelige upartiskhetsbegrepet ut fra følgende problemstilling:

Hva ligger i prinsippet om upartiskhet som ble lagt til grunn for FNs første fredsbevaringsstyrke?

Å diskutere et teoretisk begrep i historisk kontekst kan bli abstrakt om det ikke belyses med historiske eksempler. Jeg håper å kunne belyse aspekter ved upartiskhetsbegrepet gjennom å se på UNEFs opprettelse og DANOR Bns oppdragsløsning. En konsekvens av å studere kaldkrigsforståelsen av begrepet og bruke et såvidt gammelt eksempel kan være at overføringsverdien av studiens funn til dagens fredsbevaring kan sees å være begrenset. Begrepsforståelsen og fredsbevaringsoperasjonene er annerledes i dag i forhold til den første operasjonen. Likevel kan det danne et grunnlag for videre studie av begrepet inn i nyere tid.

Tolkningen av upartiskhetsprinsippet innen fredsbevaring har endret seg mye siden det først ble innført. FNs fredsbevaringsoperasjoner etter den kalde krigens slutt har i stor grad foregått i helt andre typer konflikter, og har tvunget fram en doktrinell endring. Brahimi-rapporten er ikke til å misforstå i sin anbefaling om en endring av fortolkningen av upartiskhet (UN 2000:9). Det er imidlertid viktig å ikke bare se på den nyere debatten

rundt fredsbevaring. Hvis en ikke kjenner begrepsforståelsens opphav, er det vanskeligere å forstå hvordan begrepene har utviklet seg til å bli det de er i dag.

1.3 Avgrensning

Jeg har måttet foreta et valg når det gjelder problemstilling og studiens fokus. Av hensyn til studiens omfang har jeg sett meg nødt til å avgrense oppgaven til kun ett av de tre prinsippene for fredsbevaring og sette det inn i en historisk kontekst. Dette er et valg jeg har tatt vel vitende om at oppgaven mister noe av helheten rundt temaet siden de tre prinsippene samtykke, upartiskhet og minimum bruk av makt henger så tett sammen. De to andre prinsippene blir kort forklart i teorikapitlet.

Den historiske konteksten som er valgt i studien er det dansk-norske bidraget til UNEF. Danmark og Norge besluttet raskt å sammen stille en redusert infanteribataljon (Marki 2008:102). Det historiske eksemplet benyttes for lettere å kunne belyse og eksemplifisere aspekter ved upartiskhetsprinsippet som blir diskutert i oppgaven.

1.4 Begrepsavklaring

I denne oppgaven defineres fredsbevaring til FNs tradisjonelle fredsbevaring med følgende definisjon hentet fra Capstone-doktrinen¹ (s 21):

Traditional United Nations peacekeeping operations are deployed as an interim measure to help manage a conflict and create conditions in which the negotiation of a lasting settlement can proceed. The tasks assigned to traditional United Nations peacekeeping operations by the Security Council are essentially military in character and may involve the following:

- Observation, monitoring and reporting – using static posts, patrols, overflights or other technical means, with the agreement of the parties;
- Supervision of cease-fire and support to verification mechanisms;
- Interposition as a buffer and confidence-building measure.

¹ Det offisielle navn på doktrinen er *United Nations Peacekeeping Operations. Principles and Guidelines*.

En kortere versjon er Rikhye², Harbottle³ og Egges⁴ forståelse av fredsbevaring, som korresponderer med definisjonen over:

...en fredelig intervensjon hvor en tredje part opptrer i egenskap av upartisk oppmann og *assisterer* ved bileggelsen av en tvist mellom to eller flere parter.” (Rikhye, Harbottle og Egge 1975:19)

Jeg vil i studien skille mellom fredsbevarende styrker og observatørstyrker, selv om sistnevnte faller også inn under fredsbevaringsparaplyen. Dette for klarere å tydeliggjøre at det i studien blir utelukkende snakket om fredsbevaringen som hadde utspring i Suezkrisen. Når betegnelsen fredsbevarende styrker eller fredsbevaring brukes i studien menes det FNs militære bevæpnede styrke, som UNEF, hvis ikke annet blir presisert.

På grunn av at studien dreier seg om prinsippet om upartiskhet har jeg valgt å ikke inkludere en definisjon av dette her for bedre å bevare sammenhengen i oppgaven. Dette blir diskutert omfattende i teorikapitlet.

² Generalmajor Indar Jit Rikhye var siste sjef i UNEF 1966-1967. Han tjenestegjorde også som militærådgiver for FNs generalsekretær på 1960-tallet.

³ Michael Harbottle, britisk høyere offiser, tjenestegjorde som stabssjef for den fredsbevarende FN-styrken på Kypros (UNFICYP) fra 1966-1968.

⁴ Generalmajor Bjørn Egge tjenestegjorde i FNs fredsbevarende operasjon (ONUC) i Kongo i 1961.

2. Metode

2.1 Valg av metode

Anvendt metode for oppgaven er dokumentstudium. Denne metoden er valgt fordi studien tar sikte på å diskutere et teoretisk prinsipp, belyst med et historisk eksempel. Det er valgt en hermeneutisk, kvalitativ tilnærming, siden en rekke resolusjoner og tekster må forstås og tolkes. Disse dokumentene er i hovedsak myntet på en spesifikk situasjon der det virker å være forventet at leseren er kjent med konteksten. Det er for eksempel utstrakt bruk av henvisninger til saksdokumenter og annet bakgrunnsstoff uten at disse blir beskrevet nærmere. Forståelsen av innholdet avhenger derfor av at man er kjent med konteksten og at den tolkes i lys av denne. Den hermeneutiske tradisjon dreier seg forenklet sagt i essens om at forståelsen av enkeltdeler påvirker forståelsen av helheten. Når man da har fått en utvidet forståelse av helheten vil dette igjen påvirke forståelsen av delene (Thornquist 2003:132). Den kvalitative tilnærmingen er brukt ved det historiske eksemplet, det forsøkes ikke å finne noen allmenngyldighet eller lovmessighet for fredsbevaring generelt, men benyttes utelukkende for å eksemplifisere utvalgte aspekter ved upartiskhetsprinsippet og hvordan disse kom til uttrykk i de spesifikke situasjonene.

Fremgangsmåten for oppgaven var innledningsvis å innhente kildemateriale. FNs dokumentarkiv (ODS) har en stor database på internett der svært mange dokumenter ligger tilgjengelig. Jeg søkte etter DANOR-rapporter i Forsvarets egne arkiver og Riksarkivet, uten å finne annet enn sluttrapporter fra bataljonssjefene. Det var også behov for å finne kilder som diskuterte upartiskhetsprinsippet. Det finnes en rekke artikler på internett og i tidsskrifter som omhandler temaet, utfordringen var å finne de troverdige kildene og tolke disse. Innhenting av kilder pågikk under hele arbeidet. Studien er delt inn i to hoveddeler, samt avslutningsvis en oppsummerende konklusjon. Første del omhandler opprinnelsen til FNs fredsbevaring og en påfølgende diskusjon rundt upartiskhetsbegrepet. Deretter følger en kort beretning om opprettelsen av UNEF og DANOR som styrke før jeg trekker fram enkelte momenter ved UNEF/DANOR-operasjonen for å kunne belyse aspekter ved diskusjonen rundt upartiskhet.

2.2 Valg av kilder

Teorikapitlet som omhandler tilblivelsen av fredsbevaring og videre diskusjon rundt upartiskhetsprinsippet er basert mye på FNs offisielle dokumenter, både primærkilder som resolusjoner, og sekundærkilder som FNs *The Blue Helmets*. Utfordringen i møte med dette var å først finne ut hvilke dokumenter som var relevante, og deretter få tak i dem. Dette har vist seg i varierende grad å være vanskelig. Resolusjoner, som er primærkilder for vedtak fra både Sikkerhetsrådet og Generalforsamlingen, ligger lett tilgjengelig. Ut fra disse har jeg så funnet relevante bakgrunnsdokumenter, men har imidlertid ikke lyktes å få tilgang til alle disse. FNs søkemotor har noen ganger ikke gitt treff på verken symbolreferanse eller dokumenttittel. Eksempler på dette er rapporter fra generalsekretær Hammarskjöld, møtereferater fra Generalforsamlingen og korrespondanse mellom generalsekretæren og FN-ambassadører eller statsledere. Heller ikke kontakt med FNs arkivpersonale har gitt resultater. Jeg har derfor i stedet måttet benytte omtaler av disse i artikler og annen faglitteratur. Dette blir sekundær-, og i gitte tilfeller tertiærkilder der FN-dokumentet selv er en sekundærkilde, noe som kan svekker troverdigheten til kilden. Der hvor sekundær-/tertiærkilden er FNs egne utgivelser, enten i *The Blue Helmets* eller rapporter jeg har benyttet, anser jeg faren for degradering av kildens troverdighet som mindre, da det kan antas at FN forsøker å være så nøytral, og korrekt som mulig.

Diskusjonen rundt upartiskhet tar utgangspunkt i FN-dokumenter⁵, men baserer seg mest på nyere akademisk debatt. En del av FNs bakgrunnsstoff har som nevnt ikke vært tilgjengelig, men sentrale rapporter og resolusjoner har vært viktig kildemateriale siden disse er de vedtatte beslutninger og bakgrunnsmateriale. Det er i størst mulig grad brukt vitenskapelige artikler i teoridiskusjonen. Disse er funnet gjennom søk i blant annet søkemotoren EBSCO som søker i akademiske databaser. Noen artikler er også funnet gjennom Googles Scholar, en søkemotor for vitenskapelige artikler. Også regulære Google-søk har gitt treff på vitenskapelige kilder.

⁵ Relevante resolusjoner og samtidens rapporter er her brukt for å finne datidens begrepsforståelse. Men også i nyere tid er det FN-dokumenter som har vært til nytte. Eksempel på dette er Capstone-doktrinen fra 2008.

Helt innledningsvis ønsket jeg å tilnærme meg DANORs operasjoner på tropps- og kompaninivå for å se på hvordan upartiskhetsprinsippet konkret preget operasjonene. Det viste seg å være svært vanskelig å få tilgang til relevante rapporter, da verken Forsvaret eller Riksarkivet har dem i sin besittelse. Jeg har i samtale med Petter Marki, forfatter av boken *UNEF* som handler om DANOR-bataljonen, funnet ut at disse ligger i New York og ikke er lette å få tak i. Jeg vurderte å gjennomføre intervjuer med personell som tjenestegjorde i DANOR-bataljonen, da det er fremdeles noen gjenlevende offiserer som deltok i operasjonen. Alder og avstand i tid tatt i betraktning, og siden operasjonen forløp uten de store skjellsettende hendelser⁶, er det ikke urimelig å anta at detaljhukommelsen blant de pensjonerte offiserene ikke er tilstrekkelig til at de lenger kan være helt troverdige kilder. Derfor valgte jeg å gå bort fra denne tilnærmingen og heller se på bataljonssjefenes sluttrapporter. Disse rapportene er skrevet i sjef DANORs navn etter kontingentens slutt, altså i samtiden, og er kortfattede, deskriptive rapporter som omhandler alt fra personell og logistikk til operasjoner og episoder rapportert under kontingenten. Jeg har ikke lyktes å oppdrive rapportene fra de to første, den femte eller den siste kontingenten, da de ikke finnes i Forsvarets arkiver. Som følge av at tilgjengelig kildemateriale viste seg å bli noe annerledes enn planlagt, er studien blitt mer rettet mot begrepsforståelsen av upartiskhet. Der tanken i utgangspunktet var å belyse historien med teori har oppgaven nå blitt omvendt, teori eksemplifisert av historie.

2.3 Kildekritikk

I oppgaven er Capstone-doktrinen, den gjeldende doktrinen for FNs fredsbevaring, brukt som kilde for begrepsdefinisjonen av fredsbevaringsprinsippene. Denne doktrinen ble skrevet i 2008, og er et resultat av en både erfaringsbasert og politisk utvikling som har pågått i FN-ledet fredsbevaring gjennom et halvt århundre. Da de første

⁶ DANOR var, etter som jeg forstår av Petter Markis *UNEF*, relativt rolig. Sluttrapportene fra bataljonssjefene bygger opp under dette bildet da ingen av dem rapporterer om voldsomme hendelser. Flere av rapportene skriver til og med eksplisitt at kontingenten forløp uten de store hendelser. Det må nevnes at jeg generaliserer i min antagelse om at operasjonen ikke opplevdes som skjellsettende. Hva den enkelte soldat og offiser har opplevd og følt vil naturligvis variere, derfor er dette en antagelse som er basert på min helhetlige forståelse av operasjonen. Vi vet det var dødsfall i DANOR-styrken, og enkelte skuddutvekslinger der DANOR-personell ble truffet og selv drept eller såret motstandere. Det er naturlig å tro at slike hendelser har vært voldsomme på lokalt nivå, men på overordnet plan gikk operasjonen rolig for seg.

fredsbevaringsoperasjonene ble gjennomført var den politiske situasjonen radikalt annerledes enn i 2008. Den kalde krigens slutt var kanskje den viktigste endringen.

Med bakgrunn i dette kan ikke doktrinen sine prinsippforståelse automatisk overføres til de tidligste fredsbevaringsoperasjonene, selv om prinsippene er de samme som på 1950-tallet; samtykke, upartiskhet og minimum bruk av makt. Forståelsen av disse prinsippene har endret seg. Dette svekker kildens anvendelighet noe, men doktrinen nevner selv at utvikling har funnet sted og at begrepsforståelsen har blitt endret. Capstone-doktrinen redefinerer kravet om samtykke til å gjelde *main parties*, traktatpartene, og presiserer at det kan hende samtykket ikke er å finne på lokalt nivå. Vi ser videre at også prinsippet om upartiskhet er blitt redefinert. Det skilles nå mellom upartiskhet og nøytralitet (UN 2008:33), der disse begrepene tradisjonelt innen fredsbevaring ble brukt mer om hverandre⁷. Det synes å være en underliggende erkjennelse av at de direkte erfaringer gjort av FN på 1990-tallet, har tvunget FN til å utvikle forståelsen til en bredere definisjon som snakker om upartiskhet i forhold til mandatet. Det avgjørende ved å være upartisk skal ifølge doktrinen ikke overskygge ansvaret for å utøve mandatet. Sammenligningen blir gjort med en dommer på idrettsbanen som ikke tar side, men som straffer regelbrudd (Ibid). Det samme gjelder selvforsvarsprinsippet. Doktrinen henviser til FNs fredsbevarings opprinnelse under Suezkrisen, og at det siden har blitt utvidet til ikke bare gjelde selvforsvar av en selv, men også til beskyttelse av mandatet og ikke minst sivile. FN har erkjent et behov for å gi robuste mandater slik at styrken legitimt kan bruke den makt som er nødvendig, men heller ikke mer, for å avskrekke eller stanse voldelige forsøk på å bryte fredsprosessen og overgrep mot sivile (Ibid s 34). I artikkelen *Lessons not Learned* som ble utgitt av Institutt for forsvarsstudier i 2000, argumenterer Mats Berdal for at denne utviklingen til å gripe inn på humanitært grunnlag har skjedd siden den kalde krigens slutt (Berdal 2000:7).

Det er altså tydelig å se en utvikling, en forskjell fra den tidligere begrepsforståelse, slik den fremstår i Capstone-doktrinen. likevel finner vi, med forbehold om nevnte

⁷ Dag Hammarskjöld: "There is, if you have integrity, neutral action by the right kind of man." (Hughes 2002:2). Også i kapittel 2 i Rikhye, Harbottle og Egges bok *Den tynne blå linjen* fra 1975 finner disse begrepene brukt mer som synonymer.

prinsippendring, en presis definisjon av prinsippene som også kan benyttes for å beskrive tradisjonell fredsbevarings prinsipper.

Jeg kan ikke se noen grunn til å tvile på troverdigheten i FNs egne dokumenter. Resolusjonene er FNs forskjellige organers vedtatte beslutninger, og er offisielle vedtak. De er skrevet med et nøytralt språk, om enn med komplekse språkformuleringer, som tilstreber å være utvetydige. Det samme gjelder FNs *The Blue Helmets* fra 1990. Den er FNs egen beretning og en god sekundærkilde når det gjelder de viktigste beslutninger og hendelser. Det er rimelig å anta at den gir uttrykk for FNs offisielle syn på hendelsesforløp og begrepsforståelse. Samtidig er det viktig å ha in mente at FN har behov for å ivareta alle medlemslandenes interesser, som noen ganger er motstridende, og skriver derfor nøytralt og deskriptivt. Det politiske spill og forskjellige medlemslands agendaer blir, kan man nok derfor anta, beskrevet i diplomatiske ordelag, noe som svekker kildens troverdighet til en viss grad. Det blir derfor viktig å vurdere dette opp mot uavhengige artikler, som kanskje har et mer kritisk og analytisk blikk.

Det kan sies å være en svakhet ved upartiskhetsdiskusjonen at mange av artiklene er skrevet rundt en mer moderne begrepsforståelse enn den som var gjeldende for min studies tidsperiode. De er altså skrevet etter et skifte i internasjonal politikk, og dreier seg i stor grad om utfordringer FNs fredsbevaring har stått overfor siden 1990. Mange av disse tar likevel utgangspunkt i den klassiske begrepsforståelsen av tradisjonell fredsbevaring, og setter dem på prøve. Dette gjør dem relevante for å danne et bilde av prinsippforståelse og definisjon i tidlig fredsbevaring. De er sekundær- og tertiærkilder, men siden de i hovedsak er vitenskapelige artikler fra anerkjente institutter er troverdigheten antatt god. I et hermeneutisk lys ser en at det likevel ikke er usannsynlig at artikkelforfatterne preges av sin samtids forståelse av begrepene også når de skriver om den eldre forståelsen. Det må i tillegg nevnes at det ikke har vært like lett å vite hvilke forfattere som regnes som de viktigste meningsbærere i debatten, siden det er en stor debatt med mange aktører. Derfor har jeg undersøkt de artikkelforfatterne jeg har funnet for å se hvilken bakgrunn de har og har forsøkt å bruke kilder som ofte blir referert til i artikler.

Språklige oversettelser har vært uunngåelig i denne studien. Mange av kildene er engelskspråklige, og siden oppgaven er skrevet på norsk må de oversettes og tolkes hvis de ikke skal siteres direkte, og står dermed i fare for at språkets iboende betydning endres noe i oversettelsen. Dette kan sees som en svakhet i oppgaven.

3. Teori

Dette kapitlet vil dreie seg om FN-systemet og dets ansvar for internasjonal fred og sikkerhet. Fredsbevaring var en ad hoc-løsning det ikke fantes retningslinjer for. Jeg vil derfor først se på hvordan FNs fredsbevaring ble opprettet, siden dette er en vesentlig del av å forstå hvilken anvendelse den fikk. Deretter vil jeg se på prinsippet om upartiskhet og forsøke å komme fram til en operasjonalisert forståelse av dette.

3.1 FN

De Forente Nasjoner (FN) ble stiftet i kjølvannet av 2. verdenskrig med formål å:

...maintain international peace and security, and to that end: to take effective collective measures for the prevention and removal of threats to the peace, and for the suppression of acts of aggression or other breaches of the peace, and to bring about by peaceful means, and in conformity with principles of justice and international law, adjustment or settlement of international disputes or situations which might lead to a breach of the peace. (UN 1945: art 1)

I FN-charterets kapittel V ble det slått fast at Sikkerhetsrådet skulle bestå av fem faste medlemmer og seks alternerende medlemmer sittende i to år av gangen.

Sikkerhetsrådet ble gitt primæransvaret for å opprettholde internasjonal fred og sikkerhet, og fikk mandat til å handle på FNs vegne (UN 1945: art 24).

3.2 Opprettholdelse av internasjonal fred og sikkerhet

For å utføre sitt oppdrag fikk UNSC maktmidlene i kapitlene VI, VII, VIII og XII i FN-charteret til sin disposisjon. Det kommer tydelig fram at UNSC skal bruke fredelige midler som diplomati og forhandlinger i fredens tjeneste (kapittel VI). Hvis disse likevel ikke når frem kan UNSC iverksette stadig hardere tiltak som diplomatiske og økonomiske sanksjoner (kapittel VII, art 41). I siste instans kan militære virkemidler tas i bruk for å tvinge frem freden. UNSC kan ved behov "...take such action by air, sea or

land forces as may be necessary to maintain or restore international peace and security” (UN 1945: art 42).

3.3 UNGAR 377: Uniting for Peace

De politiske motsetningene i etterkrigstiden påvirket Sikkerhetsrådets evne til effektiv konflikthåndtering og oppfyllelse av organisasjonens formål. Stormaktenes bruk av vetoretten hindret et effektivt og handlekraftig sikkerhetsråd (Rikhye, Harbottle og Egge 1975:27; UN 1990:4; Wiseman 1983:5). Generalforsamlingen (UNGA) vedtok derfor 3 November 1950 resolusjon 377, som fikk navnet ”Uniting for Peace”. Der ble det fremdeles fremholdt at Sikkerhetsrådet fremdeles var hovedaktør for å opprettholde internasjonal fred og sikkerhet, men at når UNSC ikke lykkes, unnslipper ikke resten av FN unna ansvaret for fred og sikkerhet internasjonalt. Videre:

Recognizing in particular that such failure [UNSCs opprettholdelse av int. fred og sikkerhet] does not deprive the General Assembly of its rights or relieve it of its responsibilities under the Charter in regard to the maintenance of international peace and security (UN 1950:res 377).

Som det fremgår er det tydelig Generalforsamlingen ikke bare så en plikt, men også en rett til å opprettholde fred og sikkerhet. Generalforsamlingen vedtok at de ved behov kunne treffe de nødvendige tiltak under *emergency special sessions* innkalt på Sikkerhetsrådets anmodning eller gjennom et flertall av medlemsstatene. (Rikhye, Harbottle og Egge 1975:31; UNGA Res 337A).

3.4 Fredsbevaring

FN-charteret forutsetter, som nevnt, bruk av fredelige midler for å håndtere interstatlige konflikter. Når eneste løsning til slutt er bruk av militærmakt for å stanse krig og brudd på freden blir konvensjonelle militære metoder skissert (Rikhye, Harbottle og Egge

1975:32). I løpet av den kalde krigen skjedde dette kun ved én anledning⁸, Korea-krigen, og da kun fordi Sovjetunionen boikottet Sikkerhetsrådet og dermed ikke kunne nedlegge veto (White 1997:48). Fredsbevaring er ikke nevnt i charteret, konseptet rundt FNs militære fredsbevaring tilskrives den canadiske utenriksministeren Lester Pearson og generalsekretær Dag Hammarskjöld⁹ (UN 1990:43). Det må nevnes at FN hadde iverksatt fredsbevaringsoperasjoner allerede på 1940-tallet, men da i form av ubevæpnede observatørstyrker som UNMOGIP¹⁰ og UNTSO¹¹. Det som skulle bli kalt tradisjonell fredsbevaring har sitt opphav i FNs håndtering av Suezkrisen.

3.4.1 Hammarskjölds plan

Dag Hammarskjöld bygde sin plan på et forslag av Lester Pearson. Han la frem en plan for en styrke som var tuftet på FN-pakten. I rapportene Hammarskjöld leverte til Generalforsamlingen drøftet han forskjellige alternativer når det gjaldt organiseringen av kommandoforhold og ledelse av styrken. Han anbefalte å umiddelbart opprette en "United Nations Command" for en krisestyrke, og anbefalte å innsette sjef UNTSO som sjef for denne kommandoen (Hammarskjöld 1956a:2). Hammarskjöld anbefalte at FN-styrken burde settes opp for varighet som nødvendig ut fra konfliktens omfang og behov. Styrken skulle ikke ha som mål om å påvirke konflikten, og heller ikke den politiske balansen mellom partene (Hammarskjöld 1956b:4). Styrkens formål var å interposisjonere seg mellom partene langs de grenser som var trukket opp i våpenhvileavtalen.

Hammarskjölds plan hvilte på tre grunnleggende prinsipper: Samtykke, upartiskhet og minimum bruk av makt (UN 1990:5s). Før studien dreier over på å diskutere upartiskhetsprinsippet, er det formålstjenlig å kort se på de to andre.

⁸ Forutsatt at den kalde krigen defineres slutt med Berlinmurens fall i 1989, og dermed ikke regner med Gulfkrigen.

⁹ Generalsekretær i perioden 1953 – 1961. Hammarskjöld døde i tjeneste da flyet han satt i styrtet i Kongo.

¹⁰ United Nations Military Observer Group in India and Pakistan

¹¹ United Nations Truce Supervision Organization

3.5 Samtykke og minimum bruk av makt

3.5.1 Samtykke

En stat har suverenitet over eget territorium, et prinsipp som står sterkt i FN-pakten (UN 1945: art 2.7). Den har dermed også rett til å utøve myndighet uten innblanding fra fremmede stater. For at den fredsbevarende styrken skal kunne deployeres til en suveren stat kreves samtykke av vertsnasjon. Dette gjelder også for komposisjonen av nasjoner som deltar i styrken (International Peace Academy 1978: chap III/8). Eksempel på det siste er Egypt som i utgangspunktet nektet Norge og Danmark å delta i UNEF grunnet NATO-medlemskap, noe de etter forhandlinger gikk tilbake på det (Marki 2008:72).

Partene må ha forpliktet seg til en politisk fredsprosess og akseptere den upartiske tredjeparten som skal støtte fredsprosessen. De må videre samtykke også til at den fredsbevarende styrken får bevegelsesfrihet og mulighet til å oppfylle sitt mandat. Hammarskjöld utleder under punkt 9 i sin andre rapport til Generalforsamlingen angående opprettelsen av en FN-styrke i 1956:

...the Force, if established, would be limited in its operations to the extent that consent of the parties concerned is required under generally recognized international law. While the General Assembly is enabled to establish the Force with the consent of those parties which contribute units to the force, it could not request the Force to be stationed or operate on the territory of a given country without the consent of the Government of that country. (Hammarskjöld 1956b:4)

3.5.2 Minimum bruk av makt

Den fredsbevarende styrken er militært utrustet, men kun for å ha muligheten til å forsvare seg selv. Å vise initiativ til bruk av militærmakt er forbudt (Hammarskjöld 1958:31, pkt 179). Hensikten med dette er å finne i den andre rapporten til Generalforsamlingen ved opprettelsen av styrken (Hammarskjöld 1956b:5f):

The Force obviously should have no rights other than necessary for the execution of its functions, in co-operation with local authorities. It would be more than an

observer's corps, but in no way a military force temporarily controlling the territory in which it is stationed; nor, moreover, should the Force have military functions exceeding those necessary to secure peaceful conditions on the assumption that the parties to the conflict take all necessary steps for compliance with the recommendations of the General Assembly.

Hammar skjölds intensjon var at styrken ikke skal påvirke den militære balansen i konflikten (Hammar skjöld 1956b:4), og bruk av militær makt skal være siste utvei (UN 1990:6). Rikhye, Harbottle og Egge kaller dette prinsippet den viktigste karakteristikken for fredsbevaring. De mener fredsbevarerens våpen er nettopp de fredelige midlene, noe også professor i international relations Trevor Findlay slutter seg til: "The real strength of a peacekeeping force lies not in its capacity to use force, but precisely in its *not* using force and thereby remaining above the conflict and preserving its unique position and prestige" (Findlay 2002:4). Min tolkning av dette standpunkt er at det svært restriktive synet på maktbruk bygger opp under oppfattelsen av styrken som den upartiske tredjeparten.

3.6 Upartiskhet

"It is a key principal that the operation must not interfere in the internal affairs of the host countries and must not in any way favour one party against another." (UN 1990:6) Sitatet over er hentet fra FNs *The Blue Helmets*. Dette er i følge boken et fundamentalt prinsipp for at operasjonen i det hele tatt skal være effektiv. Rikhye, Harbottle og Egge mener styrken "...ideelt sett [har] inntil total likegyldighet med hensyn til stridsspørsmålene som tvisten gjelder." De begrunner dette med at hvis upartiskheten fra tredjeparten ikke er til stede, blir respekten og tilliten fra begge konfliktparter svekket, noe som igjen vil være ødeleggende for samarbeidsklimaet, imøtekommenheten og respekten styrken trenger for å oppfylle sitt mandat (Rikhye, Harbottle og Egge 1975:20).

Det er ingen tvil om at upartiskhet tillegges mye betydning for fredsbevaring. Men hva det i praksis betyr er ikke nødvendigvis like selvsagt.

3.6.1 Begrepet upartisk

Store Norske Leksikon setter upartisk og nøytral ved siden av hverandre. Upartisk og nøytral defineres slik: "som ikke tar parti for noen av partene i en strid, som ikke tar sterke standpunkter; som ligger (midt) mellom to ytterpunkter; om kostnad, utgift o.l." (Kjøll 2009).

Professor i filosofi Arne Johan Vetlesen ved Universitetet i Oslo bruker i et innlegg på regjeringens internettside en dommer som eksempel på upartiskhet. Dommeren, slik Vetlesen legger det frem, er objektiv i forhold til saken og helt fri for personlige interesser. Det er et krav at dommeren ikke kan ha habilitetsutfordringer overfor noen av partene i saken. Han mener at den dommer som har en relasjon til partene, uansett fortegn, ikke er upartisk og dermed mister sin legitimitet. (Vetlesen u.å.) Han går videre inn på Max Webers analyse av moderne byråkrati:

Igjen, mens interesser og følelser gir grobunn for selektivitet i hensyntaking og vilkårlighet i dom eller saksbehandling, innfrir den desinteresserte (detached) og avbalanserte fornuften kravene til upartiskhet. Partiskhet hører sammen med subjektivitet, upartiskhet hører sammen med objektivitet; det første splitter oss, det andre samstemmer oss.

Vetlesen hevder også at det formale likhetsprinsipp er en del av essensen av moderne institusjoners upartiskhetsforståelse; likt skal behandles likt (Ibid). Hans syn korresponderer med synet professor i tidlig moderne historie Ann Hughes ved Keele University har i en vitenskapelig artikkel. Hun definerer upartiskhet slik: "...no one 'group is arbitrarily favoured by any account of justice that could claim to be valid' " (Hughes 2002:1). Hun kobler begrepet sammen med moral, og henviser til etisk teori. I den forbindelse er det naturlig å se på etikkdebatten rundt upartiskhet.

Professor i filosofisk etikk Albert Musschenga skrev i 2005 en introduksjon til upartiskhetsdebatten. Han skriver at upartiskhet ble et kjernebegrep i meta-etisk litteratur på midten av 1900-tallet. Total egoisme, moralens fiende, var man enige om at var svært sjeldent, derfor fikk partiskhet heller fokus: "Next to self-interestedness then, favouritism and partiality are in this view the most widespread moral evils" (Musschenga 2005:1). For å leve opp til upartiskheten skulle man strebe etter visse

egenskaper, og samtidig etablerte man noen regler å leve etter. Det ble skapt et begrep kalt "the moral point of view" - som var posisjonen å innta ved moralske vurderinger. Musschenga beskriver moralfilosofen Kurt Baiers syn på dette: "...was that of an independent, impartial, objective, dispassionate, disinterested observer, a God's-eye point of view" (Ibid). Denne posisjonen var hevet over enhver egeninteresse, og var universell. I sin artikkel fremhever Musschenga filosofer som bestred dette fremvoksende synet; de mente det var for mye å kreve av et menneske at det måtte ta avstand fra sin identitet og bakgrunn ved moralske valg. Det var heller ikke nødvendigvis moralsk riktig å legge bort alle egne preferanser til fordel for total upartiskhet i en konfliktsituasjon (Ibid s 3). Andre igjen fremhevet verdien av menneskelig relasjon og kjennskap til sakens kontekst som viktig i moralske valg. "The moral point of view" ble av kritikerne beskyldt for blant annet å være likegyldig og fremmedgjørende (Ibid). Bernard Williams, en høyt aktet filosof, var en av de fremste kritikerne. Musschenga mener Williams' kritikk var rettet mer mot konsekvensene av en slik distanserende tenkning enn intensjonen bak (Ibid s 4).

Vi ser altså at Vetlesens innledende tanker rundt upartiskhet passer godt inn i en sammenheng hvor idealet er å kunne stå helt uavhengig på utsiden av en sak for å ta vurderingen. Vetlesen frembringer samtidig også, som Musschenga, at mange ikke ser den totale upartiskhet som verken realistisk eller nødvendigvis riktig.

3.6.2 Et upartisk FN?

FN-pakten kapittel VII, artikkel 40:

In order to prevent an aggravation of the situation, the Security Council may, ... call upon the parties concerned to comply with such provisional measures it deems necessary or desirable. Such provisional measures shall be without prejudice to the rights, claims, or positions of the parties concerned. ...

Forsker ved Royal Military College of Canada Jane Boulden refererer til denne artikkelen i FN-pakten som opphavet til tanken om at FN kan handle upartisk. Hun stiller samtidig spørsmålstegn ved om dette i det hele tatt er mulig, idet FN er en politisk organisasjon med et definert mål – internasjonal fred og sikkerhet (Boulden 2005:148). Da fredsbevaring ble funnet opp var begivenhetstempoet så raskt at en ikke hadde særlig

god tid til å forankre prinsippene for konseptet. Det beste en fikk til, var å påse at konfliktparter ikke kunne delta i styrken, og at mandatet begrenset styrken til å overvåke fredsavtalen (Ibid s 149).

Med Vetlesens krav til den upartiske dommer in mente er det viktig å ikke bare se på FN som organisasjon, men også på FNs utøvende ledd - den fredsbevarende styrken. Den fredsbevarende styrken skulle ikke utfordre vertsnasjonens suverenitet.

Generalsekretær Hammarskjöld mente at styrkens deltagende nasjoner også var vertsnasjonens anliggende. For å unngå eventuelle problemer ble FN styrt av to prinsipper om deltagende nasjoner: Ingen av Sikkerhetsrådets faste medlemmer kunne bidra, og heller ingen nasjoner som kunne ha interesse i konflikten (Hammarskjöld 1958:28, pkt 160). Upartiskheten i dette kan sees på flere måter. Styrkens opprettelse krever samtykke fra begge parter. Det tas i så måte likt hensyn til begge sider, så det kan argumenteres for at dette er praktisk upartiskhet. På den annen side kan det innvendes at styrken er prisgitt partene, og dermed mister sin uavhengighet. Det er videre også tydelig at FN forsøker å unngå partiskhetsutfordringer gjennom å ikke benytte nasjoner som har interesser i konflikten. Det vil for alle praktiske formål si at styrken består av upartiske deltagere. Jane Boulden bruker dette som eksempel på kaldkrigspraksis for å etterstrebe upartiskhet, men påpeker samtidig at upartiskheten på operasjonelt nivå, altså hos den fredsbevarende styrken, blir påvirket av mandatet gitt fra FN. Hun hevder altså at selv om deltagernasjonene ikke har interesser i konflikten, er ikke dette tilstrekkelig; mandatet må også være upartisk (Boulden 2005:150).

Boulden skiller mellom partiske mandat, der FNs avgjørelse rammer én av partene, og upartiske – der målet er å assistere en våpenhvile. Sistnevnte ser hun som upartiske siden FN kun formaliserer sin selvpålagte forpliktelse for å se til at den allerede inngått våpenhvileavtale går rett for seg (Ibid). Nicholas Tsagourias, professor i internasjonal lov og sikkerhet, ser ut til å være enig i artikkelen *Consent, Neutrality/Impartiality and the Use of Force in Peacekeeping: Their Constitutional Dimension*. Han mener FNs fredsbevaring er nøytral til forskjell fra fredsoppretting (peace enforcement). En enforcement-operasjon under kapittel VII i FN-pakten er en del av FNs kollektive sikkerhetssystem og kan ikke være nøytral. Medlemskap i Sikkerhetsrådet er følgelig også ensbetydende med ikke-nøytralitet. Fredsbevaringsoperasjoner på sin side står

utenfor dette sikkerhetssystemet, og er slik det ikke-nøytrale Sikkerhetsrådets mulighet til å iverksette apolitiske tiltak på grunn av fredsbevaringens nøytrale natur (Tsagourias 2006:479).

3.6.3 Upartisk vs nøytral

Ann Hughes siterer generalsekretær Hammarskjöld: "there is, if you have integrity, neutral action by the right kind of man" (Hughes 2002:2). Hun mener dette var hva generalsekretæren bygget upartiskhetsprinsippet på: " 'that those taking part in peacekeeping operations should avoid 'involvement in any internal or local problems', and maintain a neutral posture 'in relation to international political issues' " (Ibid).

Som nevnt tidligere har begrepene upartisk og nøytral blitt brukt om hverandre. Dominick Donald mener i en artikkel i tidsskriftet *International Peacekeeping* at begrepene tidligere ble forstått som to sider av samme sak. Han hevder begrepene har vært "explicit mainstays of UN peacekeeping since 1957, initially seen as inseparable, later as synonyms" (Donald 2002:22). Det kommer tydelig frem at Donald er uenig i at en slik forståelse er riktig. Han legger frem en definisjonsforskjell mellom å være upartisk og nøytral; den upartiske er aktiv, men lar sine handlinger være uavhengig av konfliktens parter og er rettferdig i behandling av begge sider. Den nøytrale tillegger han mer passivitet. De handlinger den nøytrale kan foreta seg er innskrenket av de begrensninger konfliktpartene setter, og den avstand til konflikten den nøytrale har er basert på "an absence of decided views" (Ibid). Det er liten tvil om at Donald anfekter nøytralitetens plass i fredsbevaringen. Han argumenterer for at den nøytrale er avhengig av en maktbalanse i konflikten. Så fort denne forrykkes vil partenes interesser stå i konflikt med den nøytrales nøytrale status, og den nøytrale er prisgitt den sterkeste konfliktpart for å bevare sin status. Dette, fortsetter Donald, er verken i tråd med prinsippene eller upartisk (Ibid s 23). Han trekker frem UNEF som han mener var en nøytral styrke; da Egypt trakk samtykket i 1967 var UNEF tydelig ikke uavhengig av konfliktpartene. Den nøytrale styrken er, ifølge Donald, dermed ikke upartisk.

En annen måte å se disse to begrepenes forhold til hverandre på finnes hos Nicholas Tsagourias. Han hevder at de, til tross for at begrepene ofte er utskiftbare, beskriver forskjellige aspekter ved fredsbevaring: "Neutrality refers to the character of a PKO [Peacekeeping Operation], whereas impartiality is an operational term and refers to the conduct of the operation" (Tsagourias 2006:478). Uten noen sammenligning for øvrig korresponderer dette med hvordan Internasjonale Røde Kors definerer upartiskhet og nøytralitet; upartiskhet refererer til at de er ikke-diskriminerende opptatt av behov og derfor ikke diskriminerer den trengende. Nøytralitet dreier seg om å bevisst ikke ta side i konflikter eller ved kontroverser om politikk, rase eller lignende (UN 2008:43, fotnote 22). Upartiskheten referer altså i militære termer til utførelsen på taktisk nivå, mens nøytraliteten beskriver strategisk nivå¹².

3.6.4 Operasjonalisert upartiskhet

Ann Hughes konkluderer Hammarskjölds prinsipp til følgende praktiske konsekvens: "First, peacekeepers should be perceived to be impartial in the sense of even-handed. Second, peacekeepers should be impartial in their acts, and should not 'prejudice the rights, claims or positions of the parties concerned' " (Hughes 2002:2)

Forenklet sagt betyr altså dette at fredsbevareren skal bli oppfattet som rettferdig (even-handed) og at deres handlinger vitner om en holdning som behandler likt som likt. Etter min forståelse finner vi dette igjen i de aspektene vi har sett på i avsnittene over.

Leksikondefinisjonen av begrepet upartisk/nøytral sier "som ikke tar parti for noen av partene i en strid". Det virker som at iboende i leksikonets definisjon ligger det en forståelse om at den som er nøytral har en interesse som er lunken, kanskje til og med manglende: "som ikke tar sterke synspunkter". Dominick Donald, som riktignok hevder at det er en vesentlig forskjell mellom upartiskhet og nøytralitet, har en lignende oppfatning av nøytralitet. Han tillegger den nøytrale en passiv holdning som er framtunget gjennom å være begrenset av konfliktpartene. Dette gjør at den nøytrale

¹² Nivåinndeling hentet fra *Forsvarets fellesoperative doktrine* (Forsvarsstaben 2007:32)

ikke er upartisk, siden uavhengigheten til partene ikke er tilstede. Tsagourias ser annerledes på disse begrepene. Nøytraliteten har sin plass i fredsbevaringen, men på et annet nivå enn upartiskheten. Operasjonen er i særtrekk nøytral, siden mandatet er apolitisk, mens upartiskheten er det som kjennetegner utførelsen av operasjonen.

I avsnittet om nøytralitet og upartiskhet så vi en tolkning av hva Hammarskjöld tuftet prinsippet på: Deltageren i fredsbevaring skulle holde seg utenfor interne og lokale problemer, og samtidig ha en nøytral holdning til internasjonale politiske spørsmål. Rikhye, Harbottle og Egge trekker det enda et skritt videre og mener det optimale er total likegyldighet for stridens spørsmål. Vi merker oss at nettopp en slik innstilling var gjenstand for kritikk fra enkelte filosofiske tradisjoner, som mente det distanserte og likegyldige ikke nødvendigvis var det moralsk riktige.

Hvorvidt total upartiskhet er oppnåelig er utvilsomt diskutabelt. Det er derimot unison enighet om at man skal strebe etter ikke å ta parti i fredsbevaring. Hammarskjöld og FN la forholdene i størst mulig grad til rette for at den styrken som ble sendt skulle være upartisk gjennom at konfliktparter eller faste medlemmer av Sikkerhetsrådet ikke kunne delta. Det siste har riktignok ikke alltid blitt fulgt i senere operasjoner¹³. Styrken skulle altså ha størst mulige forutsetninger for ikke å ha interesser i utfallet av konflikten. Det kan også hevdes at FN gjennom opprettelsen av en fredsbevarende styrke i praksis forholder seg upartisk siden styrken ikke skal gjøre annet enn å sikre og observere fredsavtalen, hvis fredsbevaring kan sies å være av en apolitisk karakter.

Professor Vetlesen nevner filosofen John Rawls, som i *A Theory of Justice* har en teori som har hatt stor innflytelse siden den kom ut i 1971. Vetlesen oppsummerer kort og lettfattelig når han sier at denne teoriens kjerne, og viktighet, kobler upartiskhet sammen med rettferdighet. Det endelige målet for den upartiske er at han skal oppleves som rettferdig, som også er kjernen i det formale likhetsprinsipp. Dette er hva Ann Hughes ser ut til å tilskrive Dag Hammarskjöld i toppen av avsnittet.

¹³ Storbritannia har for eksempel personell i UNFICYP, FNs fredsbevarende operasjon på Kypros (UN u.å)

4. UNEF

I dette kapitlet vil jeg se kort på opprettelsen av UNEF for å kunne forsøke å se spor av hvordan fredsbevaringens prinsipper ble grunnlagt. Deretter vil jeg belyse noen momenter ved upartiskhetsbegrepet som har blitt diskutert i forrige kapittel gjennom å se på DANOR-styrkens oppdrag og utførelse.

4.1 Suezkrisen

Siden Suezkanalen ble åpnet i 1869, har den vært av strategisk interesse for sjøfarten. En konvensjon fra 1888 sikret ferdselsrett for sivil og militære fartøy fra alle nasjoner. Britene hadde store interesser i kanalen på grunn av veien til India, og hadde en stor andel aksjer i Suez Canal Company som driftet kanalen. Frankrike hadde også store økonomiske interesser i kanalen gjennom sine aksjer i kanalselskapet (Marki 2008:30ff).

I 1951 nektet Egypt israelske skip bruk av kanalen, senere også Tiranstredet og Akababukta i 1953. Et allerede anstrengt klima mellom de to nabostatene ble ytterligere kjølig. Da Egypt i 1953 valgte å nasjonalisere Suez Canal Company som svar på at Vesten ikke lenger ville støtte Egypt økonomisk med å bygge Aswan-dammen, førte det til store internasjonale protester (Ibid s 32).

Suezkrisen inntraff i oktober 1956 etter at Israel, Frankrike og Storbritannia gikk inn i Sinai med militære styrker. Den anglo-franske invasjonen søkte å gjenopprette internasjonal kontroll over Suez-kanalen, mens Israel ville gjøre ende på palestinske nasjonalistraid inn på israelsk territorium (Rikhye 1983:11).

Før krisen brøt ut for fullt var Sikkerhetsrådet blitt handlingslammet grunnet britiske og franske veto på alle resolusjonsforslag. Sikkerhetsrådet valgte derfor å utløse "Uniting for Peace"-resolusjonen, som ikke krevde enstemmighet blant de faste medlemmene, og kalte Generalforsamlingen inn til den første "emergency special session" (krisemøte) på

tross av britisk og fransk vilje (Marki 2008:56). Dette krisemøtet varte fra 1 – 10 November 1956.

4.2 Våpenhvile og emergency special session

Israel gav under krisemøtet i Generalforsamlingen 2 November 1956 melding om at de var beredt til å inngå våpenhvile med umiddelbar virkning dersom Egypt aksepterte en slik avtale. Egypt var på sin side villige hvis alle militæraksjoner mot Egypt opphørte. Hammarskjöld underrettet Frankrike og Storbritannia, som gikk med på en våpenhvile dersom Egypt og Israel ville godta en fredsbevarende styrke fra FN, noe de aksepterte. Våpenhvilen trådte i kraft 7 November (Marki 2008:65f).

Generalforsamlingen ba 4 November 1956, gjennom resolusjon 998, generalsekretær Hammarskjöld om å frembringe en plan for en *Emergency International United Nations Force*, for å sikre og overvåke at våpenhvileavtalen ble overholdt. Denne planen er omtalt i teorikapittelet. 7 November ble resolusjon 1001 vedtatt, hvor Hammarskjölds retningslinjer ble bifalt og UNEF vedtatt opprettet.

4.3 Forhandlinger om UNEFs opprettelse

Det ble iverksatt møter mellom FN og Egypt så fort resolusjonen var vedtatt, blant annet UNEFs utplassering diskutert. Generalsekretæren rekrutterte også medlemsland som deltagere til styrken. På grunn av samtykkekravet hadde Egypt også anliggender med deltagende nasjoner. Egypt nektet Norge og Danmark innledningsvis å delta i UNEF-styrken på grunnlag av deres NATO-medlemskap, men gikk tilbake på dette kravet etter forhandlinger (Marki 2008:72ff).

Gjennom FNs møter med Egypt ble det underskrevet en "good faith agreement" hvor retningslinjene for UNEF-styrkens tilstedeværelse i Egypt ble nedtegnet. Her skrev Egypt under på at de ville handle i god tro mot FN-resolusjonen når de forvaltet sin

suverenitet i møte med UNEF. FN på sin side deklarererte at UNEF ville handle i god tro mot sitt mandat og samtidig ha respekt for Egypts suverenitet og den egyptiske aksepten for styrkens tilstedeværelse. Begge parter entes om å sammen strebe etter å oppfylle resolusjonene som lå til grunn (UN 1990:53). Hammarskjöld og Egypts president Nasser kom også til felles forståelse om at UNEFs tilstedeværelse kun var lovlig så lenge Egypt gav sitt samtykke. (Ibid s 54)

Det ble også laget en avtale, *the status of the Force agreement*, som slo fast bruken av UNEF, bruk av FN-flagg og diverse juridiske spørsmål. Denne avtalen er i følge *The Blue Helmets* fra 1990 den eneste av sitt slag, men den har skapt presedens for behandling av ulike utfordringer i senere operasjoner (UN 1990:54f).

4.4 Organisering av styrken

UNEF ble organisert som et underliggende organ under FNs Generalforsamling hjemlet i FN-paktens artikkel 22. Dag Hammarskjöld fikk nødvendige fullmakter av UNGA til å iverksette nødvendige administrative og operasjonelle tiltak (UN 1990:57). Sjef i felten ble Force Commander, utpekt av Generalforsamlingen etter generalsekretærens anbefaling. Han rapporterte direkte til generalsekretæren, og fikk i FN-systemet stilling som assisterende generalsekretær (Ibid s 58). De forskjellige nasjonenes styrker ble satt under kommando av respektive nasjonale kontingentsjefer, som stod under Force Commanders kommando. Styrkene forble en del av sin nasjons militære styrker, men var operasjonelt under kommando av FN, og gikk med FN-merkede nasjonale uniformer (Marki 2008:82).

4.5 UNEFs mandat

UNEF-operasjonen fikk sitt mandat gjennom Generalforsamlingens resolusjoner 998-1001 som vedtatt under krisemøtet 1-10 November 1956, og senere resolusjon 1125 av 2 Februar 1957. Resolusjon 1001 bifalt som nevnt generalsekretærens plan, hvor UNEFs

formål ble stadfestet: "...to secure and supervise the cessation of hostilities in accordance with all the terms of the resolution of 2 November 1956." (Hammarskjöld 1956b:1)

4.6 Norsk deltagelse i UNEF

Generalsekretæren kunne tidlig melde at blant andre Norge stilte styrker til disposisjon (Hammarskjöld 1956a:1). Norges offisielle svar ligger vedlagt i Hammarskjölds andre rapport til Generalforsamlingen, datert 4 November (Hammarskjöld 1956b: Annex 4). Petter Marki skriver at beslutningen ble godkjent i Kronsprinsregentens resolusjon 5 November, etter en svært hurtig avgjørelse i Stortinget via behandling i både statsråd på slottet og utenrikskomiteen (Marki 2008:100). Daværende utenriksminister Halvard Lange forskutterte tydeligvis Norges svar til FN, siden FN-ambassadør Engen kunne overbringe svaret til Hammarskjöld dagen før beslutningen var vedtatt i Norge. Med tanke på regjeringspartiets flertall i Stortinget er ikke dette så overraskende¹⁴. Engens svar til generalsekretæren nevnte dog ingenting om størrelsen på bidraget, det ble vedtatt i Stortinget neste dag da Stortingsproposisjon nr 132 (1956) ble lagt frem av regjeringen. I proposisjonen er foreslått å bidra med ett infanterikompani på ca 190 mann (Ibid s 101).

Norge besluttet i samråd med Danmark å organisere det norske og danske bidraget i en felles bataljon. Bataljonssjefstillingen skulle veksle mellom nasjonene, mens nestkommanderende og stabssjef skulle da være fra den andre nasjon (Ibid). Den dansk-norske bataljonen fikk navnet DANOR Bn.

4.7 DANOR Bns oppdrag

UNEF ble satt inn i Egypt så hurtig så mulig for å verne om den skjøre freden. Våpenhvilen trådte i kraft 7 November 1956, den norske fortroppen landet 15 November. I følge Petter Marki fikk det norske kompaniet UNEFs aller første oppdrag,

¹⁴ Arbeiderpartiet hadde et flertall i perioden 1954-1957 med 77 representanter (Wikipedia)

ved innsettingen i Port Said. Kompaniet skulle opprettholde ro og sikre fredelige forhold i samråd med lokale styresmakter under og etter den fransk-britiske uttrekningen (Marki 2008:137). Marki forteller om varierende grad av kamphandlinger i Port Said helt fram til britene trakk seg ut, til tross for våpenhvilen, der også FN-styrkene ble tatt under ild (Ibid s 145-155).

Etter at britene og franskmennene trakk seg ut 22 Desember ble UNEFs neste oppdrag å suksessivt følge etter israelerne etter hvert som de trakk seg tilbake. Til slutt trakk Israel seg også ut av Gaza, mot at det var UNEF som tok over. Dette skjedde kvelden 6 Mars 1957, DANOR var fremste avdeling også her (Ibid s 195f).

Etter at UNEF fikk etablert leir i Gaza-området og fikk sin faste teig nord på Gaza-stripen ble oppdragsløsningen mer rutinepreget for bataljonen. I sluttrapportene fra bataljonssjefene kan vi se de hovedoppgaver styrken hadde gjennom sine kontingenter (DANOR 1957-1967). DANORs stående hovedoppgaver var:

- Hindre grenseoverskridelser over Armistice Demarkation Line (ADL) [demarkasjonslinjen] i DANORs sektor
- Melde om grenseoverskridelser til sjøs ut til seks km fra land
- Holde HQ UNEF underrettet om hendelser av betydning
- Kontrollere veitrafikk over sjekkposten på Gaza- Ascalon-veien mellom Israel og Egypt

I tillegg løste bataljonen kontingentspesifikke oppdrag, som varierende vaktoppdrag for UNEF-installasjoner og leire, og sikringsoppdrag ved eventuelle uroligheter.

4.8 Upartiskhet i praksis – belyste eksempler

4.8.1 Nøytral vs upartisk

Nicholas Tsagouris betegner disse to begrepene som ikke-kolliderende begreper, der nøytraliteten karakteriserer operasjonens særtrekk mens upartiskheten betegner hvordan operasjonen blir utført. Han legger til grunn en oppfatning av at fredsbevaring

er apolitisk og nøytral. UNEFs mandat ser ut til å oppfylle disse kriterier. I en rapport generalsekretær Hammarskjöld leverte om UNEF i 1958 står følgende:

It is also to be noted that the Force has functioned under a clear-cut mandate which has entirely detached it from involvement in any internal or local problems, and also has enabled it to maintain its neutrality, in relation to international political issues (Hammarskjöld 1958:27, pkt 149).

Det er rimelig å karakterisere UNEF-operasjonen som nøytral ut fra Tsagouris' kriterier. Samtidig er det interessant i denne sammenheng å merke seg Dominick Donalds tilsynelatende negative syn på nøytralitet. Han bruker betegnelser som passiv, og mener den nøytrale blir begrenset av konfliktpartene og kun kan operere ved maktbalanse. UNEF er, som tidligere nevnt et av hans egne eksempler for å poengtere dette; operasjonen ble terminert i det Egypt trakk samtykket.

Hvis vi ser videre på operasjonens utførelse er det en mer aktiv tilnærming til konflikten på bataljonsnivå, og som kan klassifiseres som upartisk ut fra både Donalds og Tsagouris' klassifisering. DANOR skulle ikke bare rapportere, men også hindre grenseoverskridelser. Et eksempel på dette finner vi i hendelsesoversikten fra DANOR VII (s 22). Her finner vi at både en araber og en israeler ble arrestert, henholdsvis 15 og 17 feb 1960, idet de forsøkte å krysse ADL. Disse eksemplene er regel heller enn unntak, en slik upartisk gjennomføring er gjennomgående for alle kontingenter, likt ble behandlet likt.

Et annet eksempel på en aktiv tilnærming finner vi i Eivind Otto Hjelles beretning om en DANOR-patrulje som i skumringen la seg i bakhold i et wadi¹⁵ som egnet seg for grensepassering. De anropte en gruppe som var på vei mot grensa. Gruppen stanset ikke på anmodning, og kastet en gjenstand mot UNEF-patruljen som ble oppfattet som en håndgranat. FN-styrken åpnet ild, én ble drept og flere såret. Han forteller videre at denne tilnærmingen gjorde at UNEF satte seg i respekt, og lignende tilfeller avtok med tiden (Hjelle 1965:78).

¹⁵ Et wadi er et uttørket elveleie

Samtidig er det ikke mulig å komme unna at også DANOR hadde et passivt tilsnitt, etter Donalds definisjon. Dette skyldes nok flere forhold. Et viktig moment er utrustning. Først i DANOR VI ble det tatt i bruk et instrument som kunne bedømme avstand til sjøs ved eventuell kryssning av ADL til havs, men de hadde ingen mulighet til å kommunisere med skipene som krysset grensen. Første gang en slik mulighet rapporteres er i DANOR XII (s 6). Kontingent XI rapporterte om nedgang i kryssing til havs etter at de hadde levert klage til egyptiske myndigheter med vedlagte tegninger av fartøyene som hadde krysset (s 12). Dette kan sies å være en passiv måte å løse problemet på. UNEF var utstyrt slik at de ikke var i stand til å fysisk hindre grensekrenkelser i særlig stor grad. Også til lands bar nok oppdraget preg av dette. Svært mange av de rapporterte hendelsene er kun observasjoner av spor etter kryssing. Det legges dessuten merke til at det heller ikke fantes midler til å stanse kryssing av ADL i luftrommet. Også her var UNEF henstilt til kun å rapportere krenkelser. Den manglende utrustningen skyldes nok at styrken ikke var tiltenkt en aktiv rolle, UNEF var utplassert for å være en buffer og ikke for å påvirke konflikten. Indar Jit Rikhye, siste sjef UNEF sier følgende: "UNEF was not a panacea to all the problems related to the Arab-Israeli conflict, but it did establish an environment for negotiations to continue." (Rikhye 1983:11) Det var ikke meningen at UNEF skulle løse konflikten, de skulle bare gi pusterommet for videre forhandlinger.

4.8.2 Upartisk og rettferdig?

Det er bred enighet om at den fredsbevarende styrken ikke skal ta parti i konflikten, så også med UNEF. Rikhye, Harbottle og Egge mener en total likegyldighet for stridsspørsmålene er det optimale. "The moral point of view", som Musschenga trekker frem, går enda et skritt lenger. Ved moralske valg, skal en ikke bare unngå å velge side, men også legge til side all personlig identitet.

Hjelle forteller om en episode sommeren 1957 hvor en norsk soldat skjøt og drepte en araber ved et uhell, omstendighetene kommer ikke fram av Hjelles beretning.

Situasjonen skapte lokale uroligheter, men et møte mellom DANOR Bn og lokale myndigheter fikk roet ned situasjonen. Det ble gjennomført innsamling til de etterlatte

blant bataljonens soldater som "beseglet det fremtidige vennskap mellom arabere og skandinaver." (Hjelle 1965:80) Personellet i denne DANOR-kontingenten hadde ikke den nøytrale, distanserte, eller sågar likegyldige, grunnholdningen som Musschenga viser til i etikkdebatten. Hadde soldatene vist en upersonlig og klinisk tilnærming til moralske valg er det lite sannsynlig at de ville samlet inn penger, siden empati og upartiskhet ikke går overens i denne tradisjon. Det må åpenbart nevnes at den likegyldigheten Rikhye, Harbottle og Egge snakker om for UNEFs del handler om konflikten mellom Egypt og Israel, og ikke et uskyldig tapt menneskeliv. Dette er likevel et eksempel på at likegyldigheten ikke må være total. Likegyldighet mot konflikten er ikke ensbetydende med en total likegyldighet som "the moral point of view" krever. Det er derimot kanskje mer riktig å argumentere for at en likegyldighet overfor de pårørende til den drepte ville vært galt. John Rawls kobling mellom upartiskhet og rettferdighet er et vesentlig moment å trekke inn i denne sammenheng. Hvis mannen ble uskyldig drept, noe beretningen innbyr til å tro, viser det en form for rettferdighet at UNEF-styrken gjør opp for seg, i den grad innsamlede midler kan gjøre bot for et tapt liv.

4.8.3 Et upartisk FN?

Også etter at UNEF ble satt inn i Port Said var det fremdeles pågående kamphandlinger. En hendelse som er verdt å merke seg skjedde riktignok ikke med DANOR-bataljonen, men er omtalt i Markis *UNEF*. Britiske styrker angrep et område i det arabiske kvarteret i Port Said etter at en britisk offiser var blitt kidnappet. Den svenske oberstløytnanten gav britene tillatelse til å angripe gjennom et av sine kompanier (Marki 2008:148). Man kan bare spekulere på hvorfor svenskene kunne tillate dette, ikke bare at britene angrep som sådan, men at de fikk angripe gjennom den svenske linjen. Petter Marki spekulerer på om grunnen kan være et resultat av den uoversiktlige situasjonen, eller kanskje viktigere, at UNEF ikke hadde innsett at de kunne bli sett på som noe annet enn upartiske, selv om de samarbeidet med en av partene. Det er vanskelig å konkludere noe konkret, men det er liten tvil om at avgjørelsen var svært tvilsom. Daværende kompanisjef Tønne Huitfeldt omtaler den samme hendelsen i *Våre menn i Gaza* (s 108). Han forteller om en økende motstand fra lokalbefolkningen mot britene etter denne hendelsen, dog var motstanden fredelig. Svenskenes avgjørelse var i strid med UNEFs oppgave. Ekstra skjerpende er det når vi vet fra Huitfeldts beretning at FN-kjøretøy,

under den første tiden i Port Said, ved en feiltakelse blitt beskytt med bombekaster. Dette resulterte i at UNEFs kjøretøy ble malt hvite for at de lettere skulle bli identifisert som FNs (Ibid). Å la britene angripe gjennom UNEFs linjer kan ikke ha bidratt til å skape et skille mellom FN-styrken og de stridende parter. Det synes å være tydelig at en ikke reflektert holdning til upartiskheten kunne være direkte skadelig for oppdraget, og dermed også for freden.

5. Oppsummering og konklusjon

5.1 Oppsummering

Da Suez-krisen oppstod høsten 1956, var Sikkerhetsrådet handlingslammet fordi to av medlemmene av innblandet i konflikten. Som følge av dette, gav Generalforsamlingen oppdrag til Generalsekretær Hammarskjöld å utarbeide en plan for en fredsbevarende styrke. Planen for, og opprettelse av en slik styrke, ble stadfestet av Generalforsamlingen gjennom resolusjon 1001 7 November 1956. Hammarskjöld legger i denne planen følgende grunnprinsipper for fredsbevarende operasjoner: Samtykke, upartiskhet og minimum bruk av makt.

Det forelå ingen praksis i hvordan planens prinsipper skulle fortolkes og praktisk implementeres. I ettertid har prinsippene vært gjenstand for debatt. I min studie har jeg sett nærmere på ulike tolkninger av upartiskhetsprinsippet, og vurdert eksempler fra operasjonsutførelsen i lys av dette. Som kilder har jeg, foruten FNs saksdokumenter, benyttet artikler og omtaler vedrørende FNs egne rapporter og dokumenter der hvor disse ikke har vært tilgjengelige for meg. Jeg har hatt en hermeneutisk tilnærming til stoffet.

Når det gjelder ulike tolkninger av upartiskhet, har jeg særlig merket meg uttalelser fra disse: Jane Boulden, Dominick Donald, Ann Hughes og jeg vil også nevne Nicholas Tsagourias og Albert Musschenga. Boulden skiller mellom partiske og upartiske FN-mandat. Et partisk mandat rammer én av konfliktpartene, mens det upartiske skal utelukkende fasilitere for videre fred. Tsagouris definerer upartiskhet og nøytralitet som forskjellige nivåer ved samme sak, som ikke-kolliderende begreper, der nøytraliteten karakteriserer operasjonens særtrekk mens upartiskheten betegner hvordan operasjonen blir utført. Han legger til grunn en oppfatning av at fredsbevaring er apolitisk og nøytral. Donald er av den oppfatning av at nøytralitet og upartiskhet beskriver egenskaper ved den fredsbevarende styrken; den upartiske er en aktiv, uavhengig spiller, mens den nøytrale er passiv og har sitt spillerom definert innenfor begrensningene konfliktpartene setter. Albert Musschenga referer til den etiske

debatten rundt "the moral point of view". Dette begrepet sier at en må frigjøre seg totalt fra alle personlige preferanser for å kunne innta en totalt uavhengig og upartisk posisjon ved moralske valg. Kritikerne av denne retningen innvender at dette ikke er mulig, og at det samtidig ikke nødvendigvis heller er riktig.

UNEF ble opprettet med formål å sikre freden både under og etter ikke-egyptisk tilbaketrekning. Styrken bestod av mange frivillige nasjoner, og det var lagt til rette for at styrken i størst mulig grad skulle være upartisk gjennom hvilke nasjoner som fikk lov til å stille styrker. UNEF ble organisert under Generalforsamlingen med en Force Commander som rapporterte direkte til generalsekretæren. Styrkene forble sine respektive nasjoners styrker, men under FN-kommando. Den dansk-norske bataljonen, DANOR, var blant de tidligste til å bli satt i aksjon i Port Said. Etter den britisk-franske uttrekningen flyttet DANOR sammen med resten av UNEF etter israelerne etter hvert som de trakk seg tilbake. I mars gikk UNEF inn på Gazastripen. DANOR fikk tildelt sin teig og løste et rutinepreget oppdrag derfra.

5.2 Konklusjon

Denne studien har forsøkt å se noen eksempler fra UNEF/DANOR i lys av den teoretiske diskusjonen. Det kan se ut som at UNEF-operasjonen kan karakteriseres som nøytral, ut fra Tsagourias' forståelse av begrepet. Samtidig er det også argumenter som taler for at denne nøytraliteten ikke var så uavhengig av partene som en så for seg. Dominick Donald peker på Egypts trekk av samtykket, og bruker det som eksempel på manglende uavhengighet.

Donalds skille mellom nøytral og upartisk blir også belyst gjennom DANORs oppdrag. Både oppdragsordlyd og utførelse signaliserer at DANOR var upartiske gjennom å forsøke å hindre grensekrenkelser så langt kapasiteten strakk til. Hendelsesoversikten i sluttrapportene vitner om dette. Samtidig kan det hevdes at styrken samtidig var passive, blant annet grunnet kapasiteter, ved at de i stor grad ikke var i stand til å hindre

grensekrenkelser. Også den svenske avgjørelsen om å tillate et britisk angrep gjennom sine linjer taler for at UNEF-styrken viste en passivitet, som Donald tillegger nøytralitet.

En episode sommeren 1957 viser at DANOR-styrken hadde en rettferdighetssans som ikke ble overskygget av en tolkning av upartiskhetsprinsippet som tilsa total likegyldighet. Ut fra den etiske retningen som forfekter et slikt syn ville nok ikke soldatene vist vilje til å gi erstatning til de etterlatte. En innvending mot dette eksemplet er at likegyldigheten bør gjelde stridsspørsmålet.

Det er vanskelig å komme med noen entydig konklusjon av denne studien. På overflaten er det lett å si at UNEF skulle være upartiske. Men ser en nærmere på begrepsforståelsen, blir dette ikke like selvsagt. Er det for eksempel et skille mellom nøytralitet og upartiskhet? Denne studien har vist at det er vanskelig å finne noen definitive svar på hva upartiskhet faktisk innebar for FNs første fredsbevarende styrke. Konflikten denne oppgaven har brukt som eksempel var forholdsvis enkel for en tredjepart, i dette tilfellet altså FNs fredsbevarende styrke, å forholde seg til. Det var, etter britene og franskmennene trakk seg ut, to stater som stod i konflikt med hverandre. Hærene var i grovt underlagt tydelige kommandolinjer, og det var en reell, om enn skjør, fred som det var mulig for UNEF å sikre. Til tross for dette, har vi sett at det er aspekter ved upartiskhet som ikke gir noe entydig svar.

5.3 Avsluttende kommentarer

Den norske regjering har tydelig uttrykt at den ønsker en FN-rettet framtid for Forsvaret når det gjelder internasjonale operasjoner. Utfordringene styrkene vil møte vil være ganske annerledes enn hva UNEF-styrken hadde å forholde seg til. Sannsynligheten for et mer kaotisk konfliktbilde er nok høy, dagens FN-operasjoner i Kongo og Sudan/Sør-Sudan er eksempler på dette. Denne korte studien av upartiskhetsprinsippet i en forholdsvis enkel konflikt, viser at det ikke er vanskelig å se hvordan konseptet møtte store problemer i en mer kompleks situasjon. Historien har vist hvor dårlig den tradisjonelle fredsbevaringen stod prøven i møte med mer komplekse konflikter. En mulig videre studie er å se på hvilke praktiske konsekvenser den tradisjonelle upartiskhetsforståelsen fikk i en av disse konfliktene, som Rwanda eller Bosnia.

Kildeliste

- Berdal, Mats (2000): *Lessons not Learned. The Use of Force in Peace Operations in the 1990s*. Oslo, Institutt for forsvarsstudier
- Boulden, Jane (2005): *Mandates Matter: An Exploration of Impartiality in United Nations Operations*. I: Global Governance; Apr-Jun 2005, Vol. 11 Issue 2, s 147-160, 14 sider
- DANOR (1957-1967): Samling av sluttrapporter fra samtlige kontingenter minus kontingent III, IV og VI-XXI. Forsvarsmuseets bibliotek: Magasin, Klass.nr: 355.357 DANOR, tilv.nr: 20523, to ringpermer
- Donald, Dominick (2002): *Neutrality, Impartiality and UN Peacekeeping at the Beginning of the 21st Century*. I: International Peacekeeping, 9:4, s 21-38
- Findlay, T. (2002): *The Use of Force in UN Peace Operations*. New York, Oxford University Press
- Forsvarsstaben (2007): *Forsvarets fellesoperative doktrine*. Oslo, Forsvarets stabsskole
- Hammar skjöld, Dag (1956a): *First report of the Secretary-General on the plan for an emergency international United Nations force requested in the resolution adopted by the General Assembly on 4 November 1956*. UN Official Document Search System, dokument A/3289
- Hammar skjöld, Dag (1956b): *Second and final report of the Secretary-General on the plan for an emergency international United Nations force requested in the resolution adopted by the General Assembly on 4 November 1956*. UN Official Document Search System, dokument A/3302
- Hammar skjöld, Dag (1958): *Summary study of the experience derived from the establishment and operation of the Force: report of the Secretary-General*. UN Official Document Search System, dokument A/3943
- Hjelle, Eivind Otto (1965): UNEF kommer – og blir. I: Juve, Jørgen (hovedred): *Våre Menn i Gaza: Vaktteneste, administrasjonen, hospitalet i Rafah, Vol 1*. Norsk Arkivforskning, Bedriftshistorisk Institutt og Forlag A/S, s 57-95
- Hughes, Ann (2002): *'Impartiality' and the UN Observation Group in Lebanon, 1958*. International Peacekeeping, 9:4, 2-20

- Huitfeldt, Tønne (1965): *Den første tiden. I: Våre Menn i Gaza: Vakttjeneste, administrasjonen, hospitalet i Rafah, Vol 1*. Norsk Arkivforskning, Bedriftshistorisk Institutt og Forlag A/S, s 96-121
- International Peace Academy (1978): *Peacekeeper's handbook*. New York, International Peace Academy
- Kjøll, Georg (2009): Upartisk. I: *Store norske leksikon*. Hentet fra URL: <http://snl.no/.versions/list/n%C3%B8ytral/upartisk>
- Marki, Petter (2008): *UNEF. DANOR-bataljonen og det norske feltsykehuset. Suez, Sinai og Gazastripen 1956-1967*. Oslo, FN-veteranes Landsforbund
- Musschenga, Albert (2005): *The Debate on Impartiality – an Introduction*. Ethical Theory and Moral Practice 8: 1–10. DOI: 10.1007/s10677-005-3290-8
- Regjeringen (2009): *Politisk plattform for flertallsregjeringen*. Hentet fra internett 9 des 2012 fra: http://www.regjeringen.no/upload/SMK/Vedlegg/2009/Ny_politisk_plattform_2009-2013.pdf
- Rikhye, Indar Jit (1983): *Peacekeeping and Peacemaking*. I: Wiseman, Henry (red) (1983): *Peacekeeping - Appraisals & Proposals*. New York, International Peace Academy
- Rikhye, Indar Jit, Harbottle Michael og Egge, Bjørn (1975): *Den tynne blå linjen*. Oslo, Grøndahl og Søn Forlag
- Tsagourias, Nicholas (2006): *Consent, Neutrality/Impartiality and the Use of Force in Peacekeeping: Their Constitutional Dimension*. I: Journal of Conflict and Security Law, Vol 11, Issue 3, s 465-482. Doi: 10.1093/jcsl/krl016
- United Nations (1945): *Charter of the United Nations*. Hentet 11 des 2012 fra: www.un.org/en/documents/charter/
- United Nations (1950): *Resolution 377. Uniting for Peace*. UN Official Document System, dokument A/1456
- United Nations General Assembly (1956): *Resolutions adopted by the General Assembly during its first emergency special session from 1 to 10 November 1956*. UN Official Document System, dokument A/3354
- United Nations (1990): *The Blue Helmets. A Review of United Nations Peace-keeping*. United Nations Department of Public Information

United Nations (2000): *Report of the Panel on United Nations Peace Operations*. UN Official Document System, dokument A/55/305

United Nations (2008): *United Nations Peacekeeping. Principles and Guidelines*. United Nations Department of Peacekeeping Operations/Department of Field Support.

United Nations (u.å.): United Nations Peacekeeping Force in Cyprus. Hentet 8 des 2012 fra: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unficyp/facts.shtml>

Thornquist, E. (2003): *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori for helsefag*. Bergen, Fagbokforlaget.

Vetlesen, Arne Johan (u.å.): *Ideen om upartiskhet*. Hentet 29 nov 2012 fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/kampanjer/refleks/innspill/engasjement/vetlesen.html?id=492751>

White, N.D. (1997): *Keeping the Peace*. Manchester, Manchester University Press

Wiseman, Henry (red) (1983): *Peacekeeping – Appraisals & Proposals*. Oxford, Pergamon Press

Wikipedia: *Liste over stortingsrepresentanter 1954- 1957*. Hentet 6 Desember 2012 fra: http://no.wikipedia.org/wiki/Liste_over_stortingsrepresentanter_1954%E2%80%931957